

UŽKREČIAMŲJŲ LIGŲ IR AIDS CENTRAS

**GROŽIO PASLAUGOMS TEIKTI NAUDOJAMŲ INSTRUMENTŲ PRIEŽIŪROS
METODINĖS REKOMENDACIJOS**

Vilnius

2011 m.

Grožio paslaugoms teikti naudojamų instrumentų priežiūros metodinės rekomendacijos, skirtos grožio paslaugų salono darbuotojams, teikiantiems A ir B kategorijos grožio paslaugas, siekiant užtikrinti tinkamą naudojamų instrumentų higieninę priežiūrą bei asmenims, vykdančioms Privalomuosius higienos įgūdžių mokymus plaukų priežiūros, veido ir kūno priežiūros, nagų priežiūros, tatuiravimo, ilgalaikio (permanentinio) makiažo, papuošalų vėrimo ir kitas grožio paslaugas teikiantiems darbuotojams.

Metodines rekomendacijas parengė: Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centro Užkrečiamųjų ligų epidemiologinės priežiūros skyriaus gydytoja epidemiologė Ramutė Budginaitė ir visuomenės sveikatos specialistė Žana Milišiūnaitė.

TURINYS

1. ĮVADAS.....	4
2. SĄVOKOS IR JŲ APIBRĖŽTYS	6
3. GROŽIO PASLAUGOMS NAUDOJAMŲ INSTRUMENTŲ HIGIENA	7
4. A KATEGORIJS PASLAUGOMS NAUDOJAMŲ INSTRUMENTŲ HIGIENA	9
5. B KATEGORIJS PASLAUGOMS NAUDOJAMŲ INSTRUMENTŲ HIGIENA.....	20
6. INSTRUMENTŲ, KURIŲ NEGALIMA MIRKYTI, VALYMAS IR DEZINFEKCIJA.....	20
7. DARBUOTOJŲ SVEIKATOS SAUGA	23
PRIEDAI.....	25
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	28

1. ĮVADAS

Grožio salonas – tai vieta, kur suteikiamos grožio paslaugos ir atliekamos invazinės ir neinvazinės procedūros: tatuiravimas, papuošalų vėrimas, plaukų skutimas ir kirpimas, manikiūras, pedikiūras ir kt. Kiekvienas grožio salonas privalo laikytis higienos reikalavimų, nes nesilaikant higienos ir darbo saugos reikalavimų tiek klientui, tiek ir darbuotojui atsiranda rizika užsikrėsti įvairiomis užkrečiamosiomis ligomis. Didžiausia rizika užsikrėsti yra tada, kai atliekamos procedūros, kurių metu galimas odos ar gleivinės pažeidimas bei sąlytis su kito asmens krauju ar kitais organizmo skysčiais.

Užkrečiamųjų ligų šaltiniu gali būti tiek sergantis klientas, tiek ir grožio paslaugą teikiantis darbuotojas. Svarbiausia yra užtikrinti, kad užkrečiamoji liga neplistų kitiems klientams ar grožio salonų darbuotojams. Sergantis žmogus neturėtų eiti į grožio saloną teikti paslaugos ar ją gauti. Tačiau būna atvejų, kai užkrečiamoji liga yra be klinikinių simptomų. Tokiu atveju gali nepasireikšti jokių užkrečiamajai ligai būdingų požymių, net pats užsikrėtęs žmogus gali nežinoti, kad yra infekuotas.

Užkrečiamąsias ligas sukelia:

- bakterijos;
- virusai;
- grybeliai;
- parazitai.

Bakterijos kaip vienaląstės ar sporos gyvena žmogaus organizme, pvz., gerklėje ar virškinimo trakte ir išskiriamos į išorinę aplinką.

Grožio salonuose dažniausiai pasitaikančios bakterijos yra:

- auksinis stafilokokas (*Staphylococcus aureus*). *Staphylococcus aureus* paprastai būna nosies latakuose ir ant odos. Šios bakterijos plinta per tiesioginį sąlytį, kosint ir čiaudint. *Staphylococcus aureus* sukelia odos infekcijas, kurios pasireiškia odos skauduliais ar pūlinėline;
- steptokokas (*Streptococcus pneumoniae*). *Streptococcus pneumoniae* paprastai būna gerklėje. Šios bakterijos plinta per infekuotus lašelius, kurie išsiskiria kosint, čiaudint ar naudojant užkrėtus daiktus, pvz., nosinę. *Streptococcus pneumoniae* sukelia apie 75 proc. pneumonijas;
- pseudomonos (*Pseudomonas*). Pseudomonos gali plisti per vandenį. Pseudomonos bakterijos gali infekuoti žaizdas, nudegimus ir sukelti sunkią šlapimo takų infekciją.

Grožio salonuose virusinės infekcijos yra rimtesnė problema nei bakterinės, ypač per kraują plintantys virusai:

- B hepatitas. 1 iš 40 žmonių yra hepatito B viruso nešiotojas. Šios ligos ankstyvoje ligos stadijoje gali būti nepastebėtos, nes jų inkubacinis laikotarpis svyruoja nuo savaitės iki 9 mėn. Hepatito B virusas gali ilgai išlikti ant paviršių ir plisti su mažomis kraujo dozėmis. Darbuotojas rankomis, suteptomis kliento krauju, nuo užterštų daiktų gali pernešti virusus ant odos žaizdelių, gleivinių. Infekuoto kliento kraujas gali patekti į darbuotojo žaizdą, įsidūrus adatomis, susižeidus kitais aštriais daiktais, užterštais kliento krauju;
- C hepatitas. Hepatitas C dažniau plinta tarp intraveninių narkomanų, dalinantis viena adata, nei per įbrėžimus ar žaizdas. Rizika, laikantis higienos, maža;
- Žmogaus imunodeficito virusas (ŽIV). Šis virusas gali plisti per žaizdas ir įbrėžimus netyčia įvykus sąlyčiui su infekuotu krauju. Nusilpus imunitetui, pasireiškia AIDS liga, kuri yra neišgydoma, tačiau jos progresavimas sustabdomas antiretrovirusiniais vaistais;
- kitos infekcijos.

Grožio salonuose pasitaiko ir kitas virusas, vadinamas *Herpes simplex*. 7 iš 10 suaugusiųjų yra šio viruso nešiotojai, todėl šis virusas, nesilaikant higienos reikalavimų, gali būti perduotas tiesiogiai (nuo odos ant odos) per įtrūkimus bei gleivinę ir sukelti pūslelinę ant veido, lyties organų arba ant rankų ir pirštų.

Grožio salonuose ūmių viršutinių kvėpavimo takų infekcijų sukėlėjai perduodami kosint ar čiaudint, todėl salono darbuotojai neturėtų teikti paslaugų klientams, kurie serga ar dirbti, kai jie serga patys.

Grožio salonuose užsikrėsti galima ne tik virusais ir bakterijomis, bet ir grybeliais. Vienas iš dažnai pasitaikančių yra mielių grybelis (*Candida albicans*). Jis dažniausiai randamas burnoje ar gerklėje, sukelia ligą, vadinama pienlige. Kiti grybeliai gali būti galvos odos, plaukų, rankų, kojų pėdų, nagų, užkrečiamųjų ligų priežastimi.

Grožio salonuose, nesilaikant higienos reikalavimų, gali plisti kenkėjai, pvz., erkės, kurios sukelia niežus ir / ar utėlės. Niežai yra parazitinė užkrečiamoji odos liga. Užsikrečiama nuo sergančio žmogaus glaudaus sąlyčio metu (nuo odos ant odos) šeimoje, kolektyvuose, darbovietėse arba per užkrėstus erkėmis daiktus (rankšluosčius, lovos skalbinius, rūbus, daiktus). Utėlėmis užsikrečiama, kai yra artimas sąlytis su utėlių turinčiu asmeniu. Artimo sąlyčio metu utėlės perproja nuo vieno žmogaus ant kito (pvz., kai utėlėto žmogaus plaukai tiesiogiai susiliečia su

sveiko žmogaus plaukais). Galvinėmis utėlėmis dažniausiai apskrečiama naudojantis utėlių turinčių žmonių asmeniniais daiktais, pvz., šukomis, plaukų šepečiais, kepurėmis, rankšluosčiais ir kt.

Todėl labai svarbu, kad grožio salono personalo darbdavys ir darbuotojai užtikrintų tinkamą aplinkos ir procedūrose naudojamų instrumentų higieną (valymą, dezinfekciją, sterilizaciją). Blogai išvalyti ir dezinfekuoti ar nesterilūs instrumentai, ypač naudojami procedūrose, kurių metu pažeidžiamas odos ar gleivinių vientisumas, pvz., tatuiruotei ar papuošalų vėrimui (adatos, žnyplės, papuošalai ir kt.), gali būti klientui per kraują perduodamų, pvz., ŽIV, virusinių B ir C hepatitų bei kitų infekcijų priežastimi.

Visi panaudoti procedūroms instrumentai po kiekvieno kliento turi būti tinkamai apdorojami: valomi, dezinfekuojami, sterilizuojami. Darbuotojai, atliekantys invazines ir neinvazines procedūras bei tvarkantys instrumentus, turi laikytis asmens higienos ir sveikatos saugos reikalavimų.

Pagrindinius grožio paslaugų sveikatos saugos reikalavimus nustato Lietuvos higienos norma HN 117:2007 „Grožio paslaugų sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2007 m. rugpjūčio 1 d. įsakymu Nr. V-633 (Žin., 2007, Nr. 88-3494; 2010, Nr. 47-2264).

2. SĄVOKOS IR JŲ APIBRĖŽTYS

A kategorijos paslauga – tai paslauga, kurią teikiant pažeidžiama oda arba gleivinė ir instrumentas užteršiamas krauju arba kitais kūno skysčiais (tatuiravimo, ilgalaikio (permanentinio) makiažo, papuošalų vėrimo, plaukų skutimo, manikiūro ir pedikiūro, kai karpomos nagų odeles, ir kitos invazinės grožio paslaugos).

B kategorijos paslauga – tai paslauga, kurią teikiant nepažeidžiama oda arba gleivinė (veido ir kūno, plaukų priežiūros, manikiūro ir pedikiūro, nekarant nagų odelių, paslaugos, plaukų šalinimo vašku, dekoratyvinės kosmetikos ir kitos neinvazinės grožio paslaugos).

Cheminis sterilizacijos kontrolės indikatorius – sterilizacijos proceso kontrolės priemonė (cheminė medžiaga), kuri sterilizatoriaus kameroje veikiama vienos ar daugiau fizikinių ir cheminių sąlygų (temperatūros, garų, dujų ir kitų) keičia spalvą arba būseną (toliau – cheminis indikatorius).

Dezinfekcija – tai daugelio arba visų mikroorganizmų, išskyrus bakterijų sporas, sunaikinimas aplinkoje fizinėmis ir cheminėmis priemonėmis.

Dezinfekcijos valomasis tirpalas – tai valymo priemonė su cheminės dezinfekcijos medžiagos priedais, skirta valyti ir dezinfekuoti vienos procedūros metu.

Sterilizacija – mikroorganizmų ir jų sporų sunaikinimas fizikinėmis ir cheminėmis priemonėmis.

Sterilizacijos kritiniai parametrai – tai sterilizacijos proceso fizikinės ir cheminės charakteristikos (laikas, temperatūra, slėgis ir kt.).

Sterilizacijos ciklas – tai automatinė sterilizacijos proceso etapų seka sterilizatoriuje.

Sterilizacijos trukmė – tai laiko tarpas, per kurį visuose įkrovos taškuose palaikoma gamintojo techniniuose reikalavimuose nurodyta temperatūra, sterilizuojančios medžiagos koncentracija, slėgis, drėgmė.

Sterilizatoriaus kroviny (įkrova) – tai daiktai, kurie buvo, yra ar bus sterilizuojami toje pačioje sterilizatoriaus kameroje vienu metu.

Valymo priemonė – tai vandenyje tirpi priemonė teršalams šalinti.

Vidutinio lygio cheminė dezinfekcija – tai daugelio bakterijų (išskyrus jų sporas), tuberkuliozės mikobakterijų, virusų, grybelių sunaikinimas aplinkoje cheminėmis priemonėmis.

3. GROŽIO PASLAUGOMS NAUDOJAMŲ INSTRUMENTŲ HIGIENA

Instrumentai mikroorganizmais užsiteršia dėl sąlyčio su kliento krauju, užterštais aplinkos daiktais, teikiančių paslaugas darbuotojų rankomis. Netinkamai laikomi sterilizuoti instrumentai gali būti užteršti ir dėl sąlyčio su aplinka.

Instrumentai pagal infekcijos riziką dėl jų naudojimo yra skiriami į tris kategorijas:

1. **Ypač pavojingus.** Ypač pavojingiems instrumentams priskiriami aštrūs instrumentai, kuriais atliekamos invazinės procedūros, pvz., tatuiravimas, papuošalų vėrimas arba atliekamos procedūros, kurių metu galimi sužeidimai, pvz., skutant plaukus, įsidūrimai adata ir kt.
2. **Pavojingus.** Pavojingiems instrumentams priskiriami instrumentai, kurie liečiasi su gleivine, pažeista oda, pvz., manikiūro, pedikiūro instrumentai.
3. **Nepavojingus.** Nepavojingiems instrumentams priskiriami instrumentai, kurie nesiliečia su klientu arba liečiasi tik su sveika oda, pvz., plaukų šukavimui naudojami instrumentai, plaukų kirpimo žirkklės.

Tinkamiausi yra vienkartiniai instrumentai, kurie naudojami tik vienam klientui, todėl infekcijų perdavimo rizika labai maža. Draudžiama valyti, dezinfekuoti, sterilizuoti ir kartotinai

naudoti vienkartinius instrumentus. Vienkartiniai instrumentai yra neatsparūs karščiui ir kitiems veiksniams, todėl jie negali būti tinkamai apdoroti, pvz., išvalyti ir dezinfekuoti ar sterilizuoti. Jie surenkami, nukenksminami ir šalinami pagal atliekų tvarkymo reikalavimus. (Lietuvos higienos norma HN 117:2007 „Grožio paslaugų sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2007 m. rugpjūčio 1 d. įsakymu Nr. V-633 (Žin., 2007, Nr. 88-3494; 2010, Nr. 47-2264).

Instrumentų apdorojimo procesai, metodai ir priemonės parenkami pagal jų pavojingumą dėl naudojimo ir patvarumą naudojamoms priemonėms.

Visi prietaisai, kad pasiekti tinkamą dezinfekcijos kokybę arba sterilumą, iki dezinfekcijos arba sterilizacijos valomi. Instrumentų teršalai gali apsunkinti dezinfekcijos priemonės ir sterilizuojančio veiksnio (vandens garų, sauso karščio) sąlytį su prietaisu ir sumažinti arba visai nepaveikti dezinfekuojamo arba sterilizuojamo prietaiso. Instrumentų valymas – prietaisų mirkymas ir plovimas valymo arba dezinfekcijos – valomosios priemonės tirpale, skalavimas geriamuoju, po to rekomenduotina ir distiliuotu vandeniu. Valymo priemonės turi emulguoti riebalus, gerai sudrėkinti paviršius ir šalinti baltymines medžiagas. Aštrių instrumentų rankiniam valymui naudojami dezinfekcijos – valomosios priemonės tirpalai.

Instrumentai gali būti valomi, dezinfekuojami rankomis ir / arba mechanizuotai ultragarsiniu valytuvu. Dauguma instrumentų yra aštrūs, sunku juos išvalyti rankomis, todėl pirmenybė teikiama mechanizuotam valymui. Valant instrumentus įrenginiuose nereikia mirkyti, plauti rankomis, galima greičiau ir geriau išvalyti, išvengti poveikio krauju ir (ar) sumažinti poveikio riziką.

A kategorijos paslaugoms teikti turi būti naudojami sterilūs vienkartiniai instrumentai arba išvalyti, dezinfekuoti ir sterilizuoti daugkartiniai instrumentai. Daugkartiniai instrumentai valomi, dezinfekuojami rankomis ir / arba ultragarsiniame valytuve ir sterilizuojami karštu oro arba garo sterilizatoriuje pagal instrumento ir sterilizatoriaus gamintojų rekomendacijas.

B kategorijos paslaugoms teikti naudojami vienkartiniai instrumentai arba išvalyti ir dezinfekuoti daugkartiniai instrumentai.

Instrumentų, įrankių dezinfekcijai turi būti naudojami teisės aktų nustatyta tvarka leisti naudoti dezinfekantai. Instrumentų valymo ir dezinfekcijos tirpalai ruošiami vadovaujantis dezinfekcijos priemonių gamintojų rekomendacijomis. Ant indo su pagamintu tirpalu turi būti užrašytas tirpalo pavadinimas, koncentracija, pagaminimo data ir laikas. Draudžiama į dezinfekcijos arba dezinfekcijos valomąjį tirpalą (jei to nenurodo gamintojas) papildomai pridėti valomųjų priedų. Dezinfekuojant instrumentus turi būti laikomasi dezinfekcijos arba dezinfekcijos valomojo tirpalo gamintojo nurodytų dozavimo, dezinfekcijos (mirkymo) trukmės rekomendacijų.

Valymo / dezinfekcijos priemonių tiekėjai pateikia tirpalų saugos duomenų lapus. Darbuotojai laikosi tirpalų pakuočių etiketėse ir saugos duomenų lapuose pateiktų instrukcijų ir saugos reikalavimų. Dezinfekcijos priemonių naudojimo instrukcijos ir saugos duomenų lapų kopijos turi būti laikomos paslaugos teikimo vietoje. A ir B kategorijos paslaugoms teikti naudojamų instrumentų priežiūros schema (etapai) pateikta šių rekomendacijų 1 priede.

4. A KATEGORIJS PASLAUGOMS NAUDOJAMŲ INSTRUMENTŲ HIGIENA

Panaudoti daugkartiniai instrumentai rūšiuojami pagal tai, kaip bus valomi / dezinfekuojami (rankomis ar ultragarso valytuvu). Draudžiama aštrius panaudotus instrumentus valyti rankomis prieš dezinfekciją.

Valymui rankomis ir dezinfekcijai reikalinga įranga ir priemonės:

- šilto ir šalto vandens vandentiekis;
- distiliuotas vanduo;
- instrumentų plautuvės;
- sandariai uždengiama plastikinė vonelė ar kitas indas instrumentų mirkymui, valymui, dezinfekcijai;
- instrumentams valyti skirti minkšti šepetėliai ar kitos priemonės (šluostukai, skudurėliai).

Instrumentų valymo rankomis ir dezinfekcijos tvarka:

1. valyti ir dezinfekuoti tuoj pat po procedūros, nes kraujo chloridai gadina metalus ir kitas medžiagas;
2. užsimauti atsparias dūriams ir cheminėms medžiagoms pirštines (pvz., storas gumines buičiai skirtas pirštines) ir užsidėti kitas asmenines apsaugines priemones, kurias rekomenduoja valymo ir dezinfekcijos priemonių gamintojas šių priemonių saugos duomenų lapuose;
3. išardyti, išskleisti lankstinius instrumentus;
4. panaudotus aštrius instrumentus tuoj pat po procedūros merkti į indą su cheminės dezinfekcijos valomosios priemonės tirpalu;
5. rekomenduojama naudoti tik šviežiai paruoštus tirpalus (nelaikyti tirpalų paruoštų iš koncentratų ir miltelių ilgiau nei 24 valandas);
6. vykdyti gamintojų nurodytas dozavimo, tirpalų temperatūros, dezinfekcijos (mirkymo) trukmės rekomendacijas;

7. gaminant tirpalus, skystus koncentratų pilti į vonelę ar kitą indą su vandeniu ir išmaišyti, birius koncentratų pilti į vonelę ar kitą indą su vandeniu, maišyti kol ištirps (jei kitaip nenurodo gamintojas);
8. instrumentai vonelėje ar kitame inde turi būti apsemti, instrumentų kanalai, ertmės užpildyti tirpalu, išstumiant iš jų orą;
9. aštrūs instrumentai nustatytą laiką mirkomi dezinfekcijos valomajame tirpale (dezinfekuojami), po to minkštu šepetėliu valomi (plaunami) tame pačiame tirpale. Kiti (neaštrūs) instrumentai tuoj pat po procedūros gali būti plaunami šepetėliu valymo arba dezinfekcijos valomajame tirpale;
10. išvalytus, dezinfekuotus instrumentus tuoj pat skalauti tekančiu geriamuoju ir distiliuotu vandeniu;
11. išvalyti, dezinfekuoti instrumentai džiovinami, dėstant ant drėgmę sugeriančio, neturinčio plaušelių audeklo arba instrumentai sausinami juos šluostant. Sudrėkęs audeklas keičiamas sausu;
12. išplautus ir išdžiovintus instrumentus – patikrinti, ar jie švarūs ir veikia;
13. šepetėliai, kuriais valomi instrumentai, plaunami dezinfekcijos valomuoju tirpalu, skalaujami karštu vandeniu, džiovinami. Draudžiama šepetėlius laikyti pamerkus valymo arba dezinfekcijos valomajame tirpale. Dienos pabaigoje šepetėlius rekomenduojama sterilizuoti garo sterilizatoriuje ir laikyti iki kito naudojimo sausus.

Instrumentų valymo ultragarsiniu valytuvu tvarka:

1. ultragarsiniame valytuve valomi smulkūs instrumentai arba jų dalys, jei instrumentų gamintojas rekomenduoja valymą ultragarsu;
2. užsimauti atsparias dūriams ir cheminėms medžiagoms pirštines (pvz., storas gumines buičiai skirtas pirštines) ir / arba užsidėti kitas asmenines apsaugines priemones, jei jas rekomenduoja ultragarsinio valytuvo ir valymo priemonės gamintojas;
3. instrumentai ir jų dalys valomi pagal ultragarsinio valytuvo gamintojo rekomendacijas;
4. instrumentai išardomi, išskleidžiami, sudedami į aparato sietelius, krepšelius ar kitas talpyklas, merkami į aparato vonelę iki žymės pripiltą valymo priemonės;
5. valymo tirpalas vonelėje turi apsemti instrumentus. Ultragarsiniame valytuve panaudotas valymo tirpalas po kiekvieno plovimo išpilamas;
6. išvalyti ultragarsiniame valytuve instrumentai skalaujami tekančiu geriamojo vandens kokybės reikalavimus atitinkančiu vandeniu ir džiovinami;

7. vonelė išvaloma pagal aparato priežiūros rekomendacijas.

1 pav. Ultragarsinis valytuvas

Instrumentų sterilizacija

Instrumentai sterilizuojami vandens garais arba sausu karščiu. Instrumentų sterilizacija yra veiksminga, jei prietaisai iki sterilizacijos yra tinkamai išvalyti, dezinfekuoti, supakuoti, teisingai išdėstyti sterilizatoriaus kameroje ir laikomasi nustatytų sterilizacijos ciklo parametrų.

Sterilizuojamų instrumentų pakavimas

Priklausomai nuo sterilizacijos būdo ir gamintojo nurodytos bei paslaugos teikėjo pasirinktos sterilizavimo programos, instrumentai sterilizatoriuje sterilizuojami nesupakuoti arba iki sterilizacijos pakuojami. Instrumentų pakavimo medžiagos turi atitikti sterilizatoriaus ir sterilizuojamų instrumentų gamintojų rekomendacijas ir sterilizacijos būdą. Garo sterilizatoriuose sterilizuojamų instrumentų pakavimui dažniausiai naudojamos vienkartinės priemonės (popierius, neaustinė medžiaga, užlydomi arba užlipinami popieriniai arba popieriniai – plastikiniai maišeliai). Instrumentai, kurie sterilizuojant bus pakuojami, po plovimo turi būti išdžiovinti.

2 pav. Popieriniai – plastikiniai maišeliai.

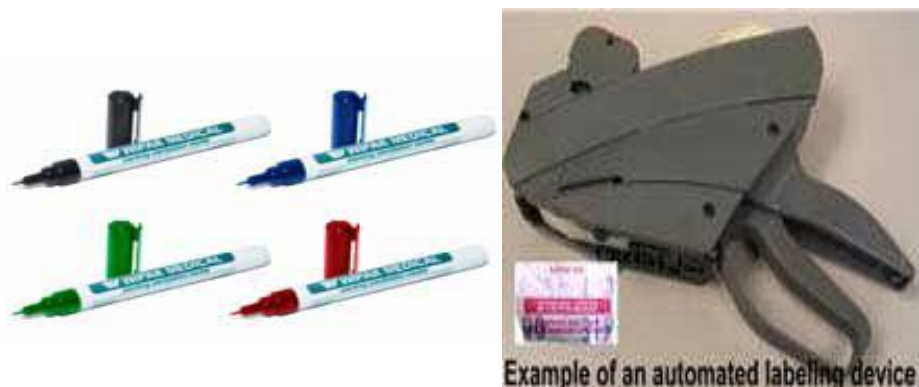
Instrumentų vyniojimo į popierių arba neaustinę medžiagą būdai pateikti 2 priede. Neaustinė medžiaga yra minkštesnė ir labiau tinka instrumentams vynioti nei popierius. Paketai, kurie sudaromi vyniojant sterilizuojamus instrumentus į popierių arba neaustinę medžiagą, turi būti sutvirtinami lipnia juosta (su cheminiu indikatoriumi arba be jo). Draudžiama paketus tvirtinti guminiiais ir kitais raiščiais, aštriais daiktais (sąvaržėlėmis, segtukais).

Sterilizuojamų paketų masė neturi viršyti sterilizatorių ir pakavimo priemonių gamintojų nurodyto svorio. Pakuojant į maišelius, instrumentai turi užpildyti ne daugiau kaip 2/3 maišelio tūrio. Pakuojamų į maišelius, popierių, neaustinę medžiagą instrumentų aštriosios dalys uždengiamos tinkamomis pramoninės gamybos apsauginėmis priemonėmis.

Jei supakuoti sterilizuoti instrumentai iš sterilizatoriaus gabenami į kitą patalpą, kur jie bus laikomi iki naudojimo, jie gali būti iki sterilizacijos supakuojami (dvejuose popieriaus arba neaustinės medžiagos lakštuose, arba dviejuose popieriniuose – plastikiniuose maišeliuose) taip dvigubame pakete sterilizuojami arba po sterilizacijos viengubame pakete sudedami į papildomą švarią apsauginę (gabenimo) pakuotę, pvz., tinkamą valymui ir dezinfekcijai, uždara, sandarią talpą (konteinerį) arba užlydomą ar užlipinamą plastikinį maišelį. Jeigu instrumentai sterilizuojami dviguboje pakuotėje, pakuotė papildomai nepakuojama ir gabenama į kitą patalpą (zoną), kur yra saugoma.

Supakuotų sterilizuojamų instrumentų žymėjimas

Sterilizuojamų instrumentų paketų žymėjimas (informacijos rašymas, spausdinimas, etikečių klijavimas) turi būti saugus, kad nebūtų pažeistos pakavimo priemonės. Rašymui tiesiogiai ant paketo naudojami tik specialūs šiam tikslui skirti markeriai, kurių rašalas atsparus karščiui ir drėgmei, greitai išdžiūsta. Jei instrumentai sterilizuojami pagal sutartį su sterilizavimo paslaugų teikėju, ant sterilizuotų instrumentų paketų turi būti užklijuota etiketė su šia informacija: sterilizacijos data, paketo turinys, asmens, atsakingo už sterilizaciją, vardas, pavardė.

3 pav. Markeriai užrašams ir specialus prietaisas etiketėms su informacija tvirtinti.

Sterilizatoriaus kameros pakrovimas

Paketai sudedami į sterilizacijos kameros krovinio (įkrovos) talpyklas (padėklus, lentynas), laikantis sterilizatoriaus gamintojo nurodyto krovinio (įkrovos) svorio visoje kameroje arba atskirose krovinio talpyklose (lentynose, padėkluose), atstumų nuo kameros sienų ir kitų sąlygų. Vienkartiniai popieriniai – plastikiniai maišeliai (jei kitaip nenurodo sterilizatoriaus gamintojas) sudedami vertikaliai taip, kad kiekvieno maišelio popierinė pusė liestųsi su kito maišelio popierine puse, o kiekvieno maišelio plastikinė pusė – su plastikine kito maišelio puse.

4 pav. Paketų sudėjimas sterilizatoriaus kameroje ir laikikliai maišeliams.

Sterilizacijos būdai ir sąlygos

Pagrindiniai galimi instrumentų sterilizacijos būdai yra sterilizacija aukštos temperatūros vandens garais arba sausu karščiu. Sterilizacijos būdai parenkami pagal instrumentų ir sterilizatorių

gamintojų rekomendacijas. Pagrindinis sterilizacijos vandens garais principas yra tiesioginis garų poveikis per nustatytą laiką tam tikroje temperatūroje, prie tam tikro garų slėgio. Šis būdas nekenksmingas aplinkai, darbuotojui, pigus, greitas. Sterilizacija vyksta 120 °C – 134 °C temperatūroje garo sterilizatoriuose. Sterilizacijos vandens garais proceso efektyvumas priklauso nuo to, ar tinkamos kokybės vandens garai išsiskverbia į sterilizuojamas priemones. Sterilizatoriaus kameroje esantis oras ir kitos inertinės dujos, jei jos nepašalinamos iki sterilizacijos, trukdo garų skvarbai į sterilizuojamus instrumentus. Sterilizacijos kritiniai parametrai: temperatūra, slėgis, trukmė priklauso nuo sterilizuojamų instrumentų rūšies, ar jie yra įpakuoti, ar neįpakuoti ir nuo sterilizatoriaus tipo.

Garų sterilizatoriai pagal oro iš kameros ir sterilizuojamų instrumentų ir kitų priemonių pašalinimo būdus yra 2-iejų tipų:

1. gravitaciniai. *Gravitacinis garo sterilizatorius* – tai garo sterilizatorius, kuriame oras ir kitos inertinės dujos iš sterilizuojamų daiktų ir iš sterilizatoriaus kameros pašalinami iki sterilizacijos didesnio tankio garais;

2. vakuuminiai (prevakuomo). *Vakuuminis garo sterilizatorius* – tai garo sterilizatorius su vakuuminiu (vienu ar daugiau garų slėgio ir vakuumo ciklais) oro ir kitų inertinių dujų šalinimo būdu iš sterilizatoriaus kameros iki sterilizacijos.

Garų sterilizatoriuose sterilizuojami patvarūs aukštos temperatūros (121 °C arba 134 °C) karščiui ir drėgmei instrumentai. Grožio salonuose instrumentų sterilizacijai garais naudojami mažieji gariniai sterilizatoriai.

Mažasis garo sterilizatorius – tai garo sterilizatorius, kurio kameros talpa mažesnė už vieną sterilizacijos modulį (60 l ir mažesnės talpos), atitinkantis standarto LST EN 13060 reikalavimus.

5 pav. Garo sterilizatorius (autoklavas)

Sterilizacijos modulis – stačiakampio formos gretasienis, kurio matmenys yra 300 mm (aukštis) x 600 mm (ilgis) x 300 mm (plotis). Mažieji gariniai sterilizatoriai pagal sterilizacijos proceso tipą yra trijų rūšių:

1. *N. N tipo mažasis garo sterilizatorius* – tai mažasis gravitacinis garo sterilizatorius, skirtas kietų (be ertmių ir kanalų) neįpakuotų daiktų kroviniams (įkrovoms) sterilizuoti. N tipo mažuosiuose garo sterilizatoriuose sterilizuojami neįpakuoti be ertmių, kanalų instrumentai, kurie bus naudojami tuoj pat po sterilizacijos ir vietoje (negabenami per kitas patalpas);

2. *B. B tipo mažasis garo sterilizatorius* – tai mažasis vakuuminis garo sterilizatorius, skirtas įpakuotų ir neįpakuotų kietų, akytų daiktų ir daiktų su ertmėmis ir kanalais kroviniams (įkrovoms) sterilizuoti. B tipo mažuosiuose garo sterilizatoriuose sterilizuojami neįpakuoti (kurie bus naudojami tuoj pat po sterilizacijos ir vietoje, negabenami per kitas patalpas) ir įpakuoti instrumentai bei instrumentai su ertmėmis;

3. *S. S tipo mažasis garo sterilizatorius* – tai mažasis vakuuminis garo sterilizatorius, skirtas gamintojo nurodytų daiktų kroviniams (įkrovoms), kurių sterilizacijos procesai yra patvirtinti, sterilizuoti. S tipo mažuosiuose garo sterilizatoriuose sterilizuojami neįpakuoti (kurie bus naudojami tuoj pat po sterilizacijos ir vietoje, negabenami per kitas patalpas) ir įpakuoti bei instrumentai su ertmėmis, jei sterilizatoriaus gamintojas patvirtina rekomenduojamų sterilizuoti krovinių (įkrovų) sterilizacijos procesų efektyvumą.

Sterilizacija sausu 160 °C – 180 °C karščiu karšto oro sterilizatoriuose turi ribotas galimybes.

6 pav. Karšto oro sterilizatorius

Sterilizacija karšto oro sterilizatoriuose yra neefektyvi, nes sterilizacijos procesas sausu karščiu turi šių trūkumų:

- sterilizatoriaus kameroje sunku palaikyti vienodą temperatūrą. Dėl skirtingų sterilizuojamų instrumentų šiluminių–fizikinių savybių ar netinkamo kameros pakrovimo, pvz., perkrovimo, galimas nevienodas įvairių kameros ir sterilizuojamų instrumentų vietų įkaitimas. Kuo kamera tankiau pakraunama, tuo didesni temperatūros

skirtumai įvairiose kameros ir sterilizuojamų instrumentų vietose ir tuo ilgesnis laikas reikalingas temperatūroms įvairiuose kameros ir instrumentų vietose suvienodinimui;

- ilgas sterilizavimo laikas, nes oro karštis sterilizuojamiems instrumentams perduodamas lėtai, natūralios konvekcijos (įkaitusio ir šaltesnio oro maišymosi) būdu;
- nėra galimybių kontroliuoti sterilizacijos proceso kokybę.

Karšto oro sterilizatoriuose 160 °C arba 180 °C temperatūroje sterilizuojami nepatvarūs greitam kaitinimui vandens garais instrumentai. Karšto oro sterilizatoriuose sterilizuojami nesusipakuoti instrumentai arba pakuojami pagal sterilizatoriaus gamintojo reikalavimus.

Sterilizacijos kontrolė

Sterilizacijos proceso efektyvumą tikrina sterilizaciją atliekantis darbuotojas. Jis privalo stebėti kiekvieną sterilizacijos ciklą, įvertinti sterilizatoriaus kontrolinių prietaisų rodmenis, naudotų sterilizacijos kontrolei cheminių indikatorių duomenis ir juos registruoti. Sterilizacijos kontrolei naudojami įvairios formos cheminiai indikatoriai (lipnios juostos, kortelės, juostelės ir kt.). Asmenys, atsakingi už instrumentų sterilizaciją, turi mokėti pasirinkti tinkamus cheminius indikatorius.

7 pav. Cheminiai indikatoriai

Cheminiai indikatoriai pasirenkami pagal sterilizatoriaus tipą, pakavimo arba sterilizacijos ciklo parametrus. Cheminiai indikatoriai klasifikuojami pagal sterilizavimo procesą, kuriam jie sukurti naudoti, o ne pagal jų svarbą. Cheminių indikatorių klasifikacija (klasės) ir naudojimas pateikiami 1 lentelėje.

1 lentelė. Cheminiai indikatoriai ir jų naudojimas garo sterilizatoriuose

Indikatoriaus klasė	Atitikimas darniesiems standartams	Paskirtis	Pavyzdžiai	Naudojimas
1 klasė	Atitinkantis LST EN ISO	Patvirtinimui, kad instrumentai ar jų	Indikatoriaus juosta, etiketė, lipdukas su	Išorinis cheminis indikatorius, kuris

	11140-1 reikalavimus	paketai sterilizuoti	indikatoriumi (dažais), indikatorius atspausdintas vienkartiniam popieriaus arba popieriaus - plastiko maišelyje	tvirtinamas prie kiekvieno paketo ir skirtas nustatyti, kuris paketas buvo paveiktas sterilizacijos proceso (atskirti, kuris paketas sterilizuotas ir kuris tik paruoštas sterilizacijai)
2 klasė	Atitinkantis ir naudojamas pagal LST EN 285, LST EN 13060, LST EN ISO 11140-3 ir LST EN ISO 11140-4 reikalavimus	Specifiniams bandymams	Vienkartinis arba alternatyvus tyrimo paketas su indikatoriumi Bowie'o ir Dick'o bandymui ir kt.	Indikatorius, skirtas oro šalinimo iš vakuuminio garo sterilizatoriaus kameros ir garų skvarbumo patikrinimui
3 klasė	Atitinkantis standarto LST EN ISO 11140-1 reikalavimus	Vieno parametro cheminis indikatorius	Sterilizacijos temperatūros indikatorius	Indikatorius, skirtas reaguoti į vieną kritinį parametą, nustatyti sterilizacijos ciklo poveikį, esant pasirinkto kritinio parametro nustatytam dydžiui
4 klasė	Atitinkantis LST EN ISO 11140-1 reikalavimus	Daugiaparametrinis cheminis indikatorius	Sterilizacijos temperatūrai ir trukmei patikrinti	Indikatorius, skirtas reaguoti į du ar daugiau kritinius parametrus ir nustatyti sterilizacijos ciklo

				poveikį, esant pasirinktų kritinių parametru nustatytiems dydžiams
5 klasė	Atitinkantis standarto LST EN ISO 11140-1 reikalavimus	Sudėtinis cheminis indikatorius	Sterilizacijos temperatūros, trukmės ir garo kokybei patikrinti	Indikatorius, skirtas reaguoti į visus kritinius parametrus
6 klasė	Atitinkantis standarto LST EN ISO 11140-1 reikalavimus	Imituojantis cheminis indikatorius	Ciklo, pvz., 3,5 min. 134 °C temperatūroje, patikrinimui	Indikatorius, skirtas reaguoti į specifinio sterilizacijos ciklo visus nustatyto dydžio kritinius parametrus

Cheminiai indikatoriai naudojami vadovaujantis jų gamintojų instrukcijomis.

Sterilizacijos garo sterilizatoriuose kontrolė:

1. prie kiekvieno sterilizuojamų instrumentų paketo (išskyrus popierinius arba popierinius - plastikinius maišelius su atspausdintais cheminiais indikatoriais) pritvirtinamas 1 klasės cheminis indikatorius;

2. vertinami kiekvieno sterilizacijos ciklo kritiniai parametrai automatinės proceso kontrolės įrenginiuose arba kontroliniuose matavimo prietaisuose. Sterilizatoriaus prietaisų rodmenys vertinami, lyginant su gamintojo nustatytais dydžiais, jų nukrypimai neturi būti didesni, nei gamintojo nurodyta;

3. kasdien automatiniam vakuuminiame garo sterilizatoriuje pagal gamintojo rekomendacijas atliekamas numatytas oro nuotėkio (vakuumo) bandymas;

4. vieną kartą per dieną, prieš pirmąją dienos sterilizacijos ciklą tuščia vakuuminio garo sterilizatoriaus kamera Bowie'o ir Dick'o bandymu tikrinama dėl oro pašalinimo iš sterilizatoriaus kameros ir garų skvarbumo kokybės. Šis bandymas gamintojo numatytas vienoje iš vakuuminio garo sterilizatoriaus programų. Bowie'o ir Dick'o bandymo rezultatas vertinamas pagal cheminio indikatoriaus gamintojo instrukciją. Bandymas kartojamas, jei atlikto bandymo rezultatai parodo, kad garų skvarbumas nepakankamas, nes oro pašalinimas iš sterilizatoriaus kameros ir

sterilizuojamų instrumentų neefektyvus. Pakartotinai gavus blogą bandymo rezultatą, kviečiamas techninės priežiūros specialistas;

5. į kiekvieną supakuotų instrumentų paketą (geometrinį centrą) dedamas 4, 5 arba 6 klasės cheminis indikatorius;

6. kiekvienas neįpakuoatų medicinos prietaisų krovynys (įkrova) sterilizatoriuje tikrinamas su 4, 5 arba 6 klasės cheminiais indikatoriais. Vienas cheminis indikatorius dedamas į kiekvieno padėklo (lentynos) geometrinį centrą.

7. sterilizacijos temperatūra, trukmė, cheminių indikatorių vertinimo rezultatai registruojami formoje „Sterilizatoriaus darbo kontrolės registras“, vadovaujantis Lietuvos higienos norma HN 117:2007 „Grožio paslaugų sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2007 m. rugpjūčio 1 d. įsakymu Nr. V-633 (Žin., 2007, Nr. 88-3494; 2010, Nr. 47-2264).

Sterilizacijos karšto oro sterilizatoriuose kontrolė:

1. į nesupakuotų instrumentų talpyklą (padėklą, lentyną) dedami išoriniai cheminiai indikatoriai, skirti karšto oro sterilizacijos proceso kontrolei. Vienas cheminis indikatorius dedamas į kiekvieno padėklo (lentynos) geometrinį centrą. Po sterilizavimo patikrinama, ar pasikeitusi indikatoriaus spalva atitinka gamintojo nurodytą spalvą (etaloną);

2. stebima sterilizacijos ciklo eiga, kontrolinių sterilizatoriaus prietaisų rodmenys. Sterilizatoriaus prietaisų rodmenys vertinami, lyginant su gamintojo nustatytais dydžiais, jų nukrypimai neturi būti didesni, nei gamintojo nurodyta;

3. sterilizacijos temperatūra, trukmė, cheminių indikatorių vertinimo rezultatai registruojami formoje „Sterilizatoriaus darbo kontrolės registras“, vadovaujantis Lietuvos higienos norma HN 117:2007 „Grožio paslaugų sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2007 m. rugpjūčio 1 d. įsakymu Nr. V-633 (Žin., 2007, Nr. 88-3494; 2010, Nr. 47-2264).

Sterilizuotų instrumentų naudojimas, gabenimas ir saugojimas

Nesupakuoti sterilizuoti instrumentai naudojami tuoj pat po sterilizacijos. Supakuotų sterilizuotų instrumentų sterilizacijos galiojimo laikas priklauso nuo pakavimo priemonės rūšies, pakavimo būdo, sterilizuotų gaminių gabenimo sąlygų, laikymo patalpų higienos ir kitų sąlygų. Sterilizuotų instrumentų paketai turi būti laikomi sausose, švariose patalpose, tam skirtose uždaroje

spintose, stalčiuose arba lentynose pakavimo priemonės gamintojo nurodytą laiką. Draudžiama naudoti sterilizuotus instrumentus iš paketų su pasibaigusiu pakavimo medžiagos gamintojo nurodytu laikymo terminu, nukritusių ant grindų, suspaustų, šlapių, pradurtų ar kitaip pažeistų, sugadintų paketų ar kai cheminiai indikatoriai rodo nepakankamą jų apdorojimą (indikatoriaus nenusidažė arba pasikeitusi spalva neatitinka etalono). Tokie instrumentai pakuojami ir sterilizuojami pakartotinai.

Jei instrumentai bus sterilizuojami kitoje įmonėje / įstaigoje, arba po sterilizacijos vietoje bus gabenami į kitą patalpą, kur bus laikomi iki naudojimo, jie iki sterilizacijos pakuojami dviejuose popieriaus, neaustinės medžiagos lakštuose arba dviejuose popieriniuose – plastikiniuose maišeliuose, arba, jei sterilizuojami viengubame pakete, gabenant sudedami į papildomą švarią apsauginę (gabenimo) pakuotę, pvz., tinkamą valymui ir dezinfekcijai, uždarą sandarią talpą (konteinerį) arba užlydomą ar užlipinamą plastikinį maišelį.

5. B KATEGORIJOS PASLAUGOMS NAUDOJAMŲ INSTRUMENTŲ HIGIENA

B kategorijos paslaugoms kaip ir A kategorijos paslaugoms naudojami instrumentai valomi rankomis ir / arba ultragarsiniame valytuve. Išvalyti instrumentai skalaujami vandeniui ir merkami į sandariai uždengiamą indą su vidutinio lygio (paveikaus bakterijoms ir tuberkuliozės mikobakterijoms, virusams, grybeliams) dezinfekcijos arba dezinfekcijos valomuoju tirpalu ir mirkomi tirpalo gamintojo nustatytą laiką. Dezinfekcijai pagal instrumentų ir dezinfekcijos tirpalo gamintojo rekomendacijas gali būti naudojami aminų, peroksidų, ketvirtinių amonio junginių ir kitų veikliųjų medžiagų preparatai. Dezinfekuoti instrumentai skalaujami distiliuotu vandeniui. Išskalauti instrumentai sudedami ant vienkartinių drėgmę sugeriančių popierinių servetėlių (rankšluosčių) ir paliekami išdžiūti kaip A kategorijos paslaugoms naudojami instrumentai.

6. INSTRUMENTŲ, KURIŲ NEGALIMA MIRKYTI, VALYMAS IR DEZINFEKCIJA

Instrumentai, jų dalys, kurių negalima mirkyti, valomi ir dezinfekuojami 2 lentelėje rekomenduojamais būdais.

2 lentelė. Instrumentų, kurių negalima mirkyti, valymas ir dezinfekcija

Instrumentai	Kada valoma ir dezinfekuojama	Kaip valoma ir dezinfekuojama	Papildoma informacija
---------------------	--------------------------------------	--------------------------------------	------------------------------

Nagų lako šepetėliai	Po kiekvieno kliento	Pašalinti laką naudojant atitinkamą tirpiklį Plauti šiltame vandenyje su dezinfekcijos valomąja priemone Skalauti tekančiu karštu vandeniu Nusausinti neturinčiu plaušelių audiniu	Naudoti vienkartinius šepetėlius arba lako indą
Skutimo šepetėliai	Po kiekvieno kliento	Skalauti nuo plaukų ir skutimo kremo Plauti šiltame vandenyje su dezinfekcijos valomąja priemone Skalauti tekančiu karštu vandeniu Kruopščiai nusausinti	Šepetėliai ir plastmasiniai gaminiai neatlaiko sterilizacijos proceso
Tatuiravimo prietaiso dalys, neturinčios sąlyčio su kliento oda, pvz., variklis, laidai	Po kiekvieno kliento	Apdengti vienkartinio apsauginiu plastikiniu apdangalu (laidus plastikine rankove)	Jei nekenkia varikliui, šluostyti audiniu, sudrėkintu 70 proc. alkoholio skiediniu ir palikti išdžiūti
Elektriniai prietaisai, kurių negalima mirkyti	Po kiekvieno kliento	Nušluostyti audiniu, sudrėkintu vandens ir dezinfekcijos valomosios priemonės tirpalu Šluostyti audiniu, sudrėkintu karštame vandenyje Kruopščiai nusausinti Nušluostyti audiniu, sudrėkintu 70 proc. alkoholio skiediniu ir palikti išdžiūti	Kiekvienoje valymo ir dezinfekcijos procedūros stadijoje naudoti neturintį plaušelių audinį
Žnyplės, žirkklės	Po kiekvieno kliento	Valyti plaukus plaušelių neturinčiu audiniu Plauti šiltame vandenyje su	Žnyplės, žirkklės tampa rizikingos, jei oda yra pradrėskiamą ar kiek

		dezinfeccijos valomąja priemone Skalauti tekančiu karštu vandeniu Nusausinti neturinčiu plaušų audiniu	nutrinama Plastmasinių žnyplių sutvirtinimas nėra atsparus sterilizacijos procesui
Elektrinės žnyplės	Po kiekvieno kliento	Pašalinti plaukus nuo žnyplių Nuvalyti žnyplių ašmenų pritvirtinimus su 70 proc. alkoholiu Nuvalyti žnyples audiniu, sudrėkintu su dezinfekcijos valomąja priemone ir vandeniu arba alkoholiu	Elektrinės žnyplės su nenuimamais ašmenimis negali atlaikyti mirkymo ar sterilizacijos
Plaukų skustuvas	Po kiekvieno kliento	Sterilizuoti arba išmesti, jeigu yra užterštas krauju. Išmesti skustuvo ašmenis į aštriems daiktams skirtą konteinerį	Atsižvelgti į abi pastabas siekiant užtikrinti saugumą
Elektriniai plaukų skustuvai	Po kiekvieno kliento	Išmesti skustuvo ašmenis į aštriems daiktams skirtą konteinerį Nušluostyti skustuvo paviršių audiniu, sudrėkintu dezinfekcijos valomąja priemone ir vandeniu arba alkoholiu	Naudoti naujus skustuvo ašmenis kiekvienam klientui
Šukos, plaukų šepėčiai, plaukų tinklelis, kaklo šepėčiai, ausų kamšteliai, plaukų segtukai/gnybtai	Po kiekvieno kliento ir numetus ant grindų	Panaudoti plaušelių neturintį audinį nuvalant plaukus Plauti šiltame vandenyje su dezinfekcine priemone Skalauti tekančiame karštame vandenyje Nusausinti plaušelių neturinčiu audiniu	Šepėčiai ir plastmasinės priemonės neatlaiko sterilizacijos proceso Visas dalis, kuriomis buvo pradurta kliento oda, išmesti į aštrioms priemonėms skirtą konteinerį
Plaukų suktukai:	Po kiekvieno	Valyti plaukus neturinčiu	Laikyti uždengtame

paprasti, karšti, karštos žnyplės, garbanų žnyplės.	kliento ir nukritus ant grindų	plaušelių audiniu Plauti šiltame vandenyje su dezinfekcijos valomąja priemone Skalauti tekančiame karštame vandenyje Nusausinti neturinčiu plaušelių audiniu	konteineryje
--	-----------------------------------	---	--------------

Paruošti naudoti instrumentai turi būti laikomi tam skirtoje švarioje, dezinfekuotoje, uždengtoje talpykloje.

7. DARBUOTOJŲ SVEIKATOS SAUGA

Darbuotojams, teikiantiems grožio paslaugas yra rizika užsikrėsti užkrečiamosiomis ligomis. Atliekantiems invazines procedūras, tvarkantiems aštrius naudotus instrumentus galima ekspozicija krauju – tiesioginis darbuotojo nesveikos (pažeistos) odos sąlytis su kliento krauju, taip pat sužeidimas aštriais instrumentais, užterštais kito asmens krauju. Darbuotojui susižeidus aštriu naudotu procedūrai instrumentu, užterštu kliento krauju, galimas tiesioginis per kraują plintančių užkrečiamųjų ligų, pvz., B ir C virusinių hepatitų, ŽIV ir kitų sukėlėjų perdavimas.

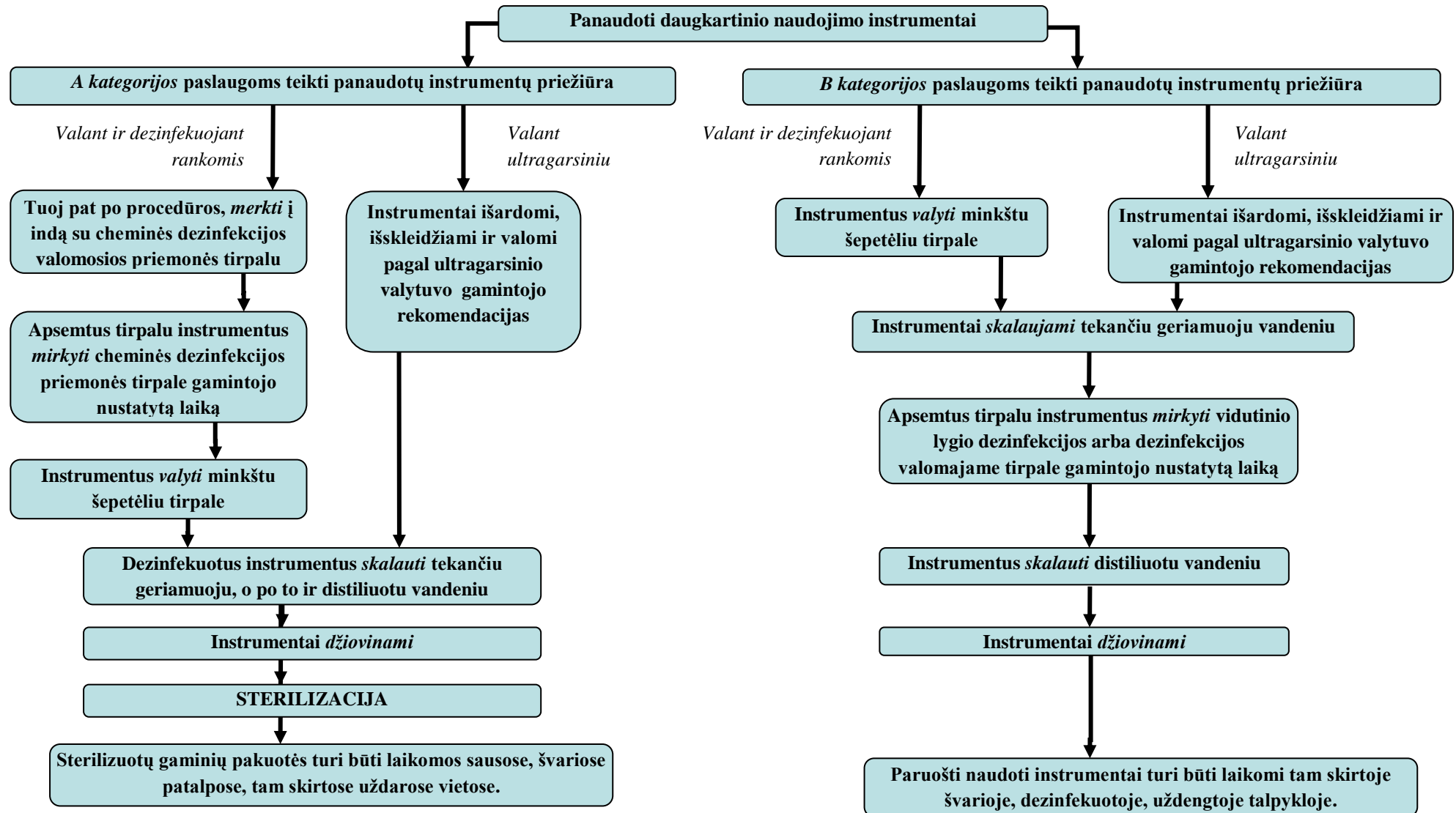
Darbuotojams rekomenduojami B hepatito skiepai.

Būtina laikytis šių saugaus darbo su aštriais instrumentais taisyklių:

- tvarkant instrumentus, naudoti atsparias dūriams apsaugines pirštines;
- plauti rankas nusimovus pirštines;
- susižeidus aštriu instrumentu, žaizdą plauti tekančiu vandeniu ir muilu, uždengti lipniu neperšlampančiu tvarsčiu.

Dirbantieji su cheminiais dezinfekcijos arba dezinfekcijos valomaisiais tirpalais turi vykdyti tirpalo saugos duomenų lape pateiktas saugos rekomendacijas.

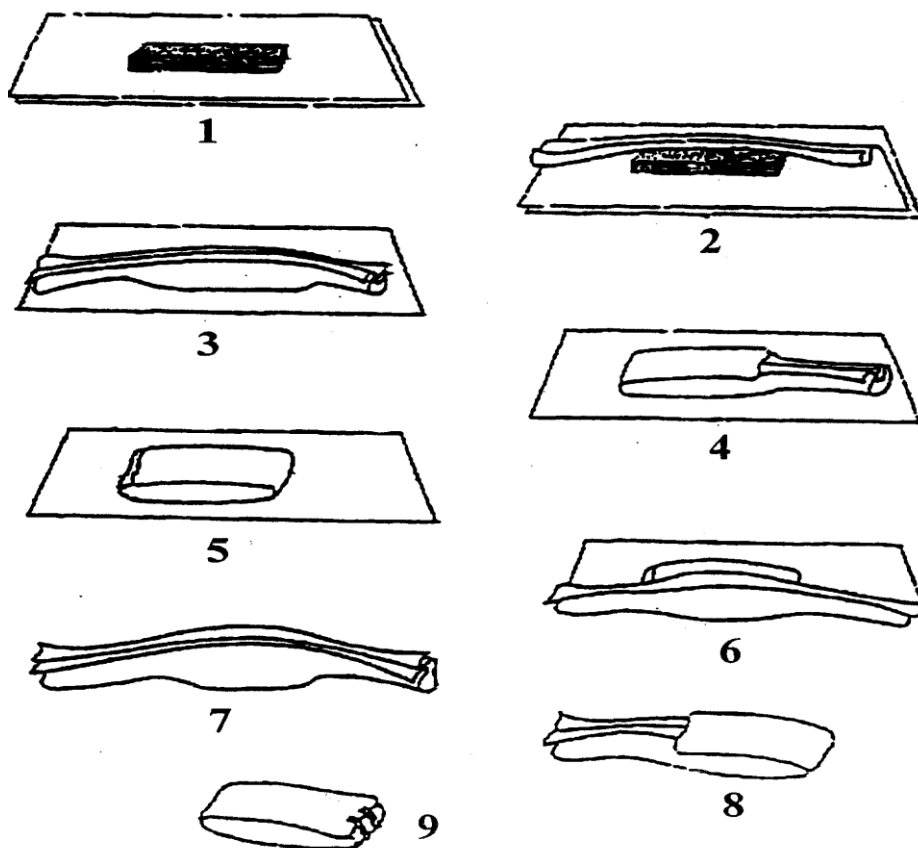
Grožio paslaugoms teikti naudojamų instrumentų priežiūros schema (etapai)

Sterilizuojamų instrumentų vyniojimo būdai

Pirmasis sterilizuojamų instrumentų vyniojimo būdas:

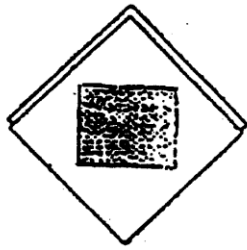
1. sterilizuojami instrumentai dedami į dviejų sterilizacijai skirto popieriaus lakštų vidurį (1 brėžinys);
2. virš instrumentų užlenkiama viršutinė vidinio popieriaus lakšto dalis (2 brėžinys);
3. užlenkiama apatinė vidinio popieriaus lakšto dalis (3 brėžinys);
4. užlenkiami vidinio popieriaus lakšto kairysis ir dešinysis kraštai (4 ir 5 brėžiniai);
5. išorinis popieriaus lakštas lankstomas taip pat kaip vidinis, tik priešinga kryptimi: lenkiama apatinė lakšto dalis, po to viršutinė, dešinysis ir kairysis kraštai (6, 7, 8 brėžiniai);
6. paketas užklijuojamas lipnia juosta su cheminiu indikatoriumi arba be jo (9 brėžinys).

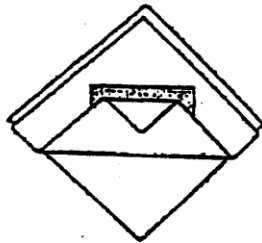
Antrasis sterilizuojamų instrumentų vyniojimo būdas:

1. sterilizuojami instrumentai dedami į dviejų sterilizacijai skirto popieriaus lakštų vidurį taip, kad jų kraštai būtų lygiagretūs popieriaus lakštų kampams sujungiančioms įstrižainėms (1 brėžinys);
2. vidinis popieriaus lakštas užlenkiamas į viršų ir kartu atlenkiamas pagal išilginę kraštinę taip, kad susidarytų trikampis (2 brėžinys);
3. vidinis popieriaus lakštas užlenkiamas iš dešinės ir kairės pusės (3 ir 4 brėžiniai);
4. viršutinė vidinio popieriaus lakšto dalis lenkiama virš sterilizuojamų įrankių (5 brėžinys);

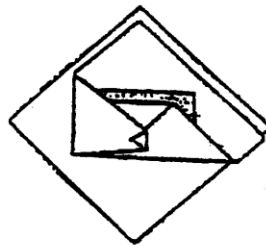
5. išorinis popieriaus lakštas lankstomas taip pat kaip vidinis. Popieriaus paketas užklijuojamas lipnia juosta su cheminiu indikatoriumi arba be jo (6, 7, 8, 9 brėžiniai).

1

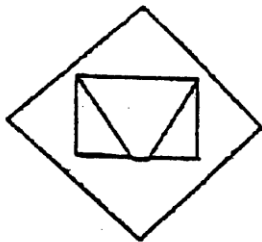
2

3

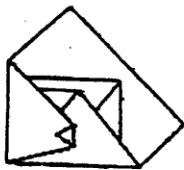
4

5

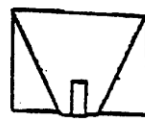
6

7

8

9

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2007 m. rugpjūčio 1 d. įsakymas Nr. V-633 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 117:2007 „Grožio paslaugų sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 88-3494; 2010, Nr. 47-2264).
2. LST EN 13060, Mažieji gariniai sterilizatoriai.
3. LST EN ISO 15882, Sveikatos priežiūros gaminių sterilizavimas. Cheminiai indikatoriai. Rekomendacijos, kaip atrinkti, naudoti ir aiškinti rezultatus (ISO 15882:2008).
4. LST EN ISO 11140-1, Sveikatos priežiūros gaminių sterilizavimas. Cheminiai indikatoriai. 1 dalis. Bendrieji reikalavimai (ISO 11140-1:2005).
5. LST EN ISO 11140-3, Sveikatos priežiūros gaminių sterilizavimas. Cheminiai indikatoriai. 3 dalis. Bowie'o ir Dick'o garų skverbimosi tyrimui naudojamų 2 klasės indikatorių sistemos (ISO 11140-3:2007).
6. LST EN ISO 11140-4, Sveikatos priežiūros gaminių sterilizavimas. Cheminiai indikatoriai. 4 dalis. Garų skverbimosi aptikimo 2 klasės indikatoriai, naudojami kaip Bowie'o ir Dick'o tyrimo alternatyva (ISO 11140-4:2007).
7. Health guidelines for personal care and body art industries. Victorian Government publishing service, 2004 (<http://www.health.vic.gov.au/ideas>).
8. Enforcement of skin piercing activities. Health and Safety Executive/Local Authorities Enforcement Liaison Committee (HELA), April 2005 (<http://www.hse.gov.uk>).
9. Hygiene in beauty therapy, Habia, 2006 (http://www.habia.org/uploads/Health%20and%20safety%20mini%20site/Hygiene%20in%20Beauty%20Therapy_booklet.pdf)
10. Tattooing and Body Piercing - Guidelines for the Prevention and Control of infection. January 2007, Health Protection Agency, North Yorkshire Health protection unit. (<http://www.nyypct.nhs.uk/.../InfectionControl/TattooingBodyPiercing.htm>).
11. Guidelines on the Safe and hygiene practice of skin penetration (<http://www.publications.health.sa.gov.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1001&context=infec>)
12. Guidelines on the Public Health Standards of Practice for Hairdressing (<http://www.health.sa.gov.au/PEHS/publications/hairdressing-guideline-april06.pdf>)